

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 01
011007

DOM
2024-01-17
Stockholm

Mål nr
T 6233-22

Sid 1 (5)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2022-04-21 i mål T 5920-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

Arne Gavelin, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud: Juristerna Alexander Ottosson och Natalie Staff
Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

Motpart

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Föredragandena [REDACTED]
Samma adress

SAKEN

Skadestånd

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på det sättet att hovrätten förpliktar staten genom Justitiekanslern att till Arne Gavelin betala 92 994 kr samt ränta enligt 6 § räntelagen från den 10 maj 2021 till dess betalning sker.
 2. Staten genom Justitiekanslern ska ersätta Arne Gavelin för rättegångskostnader i hovrätten med 29 520 kr samt ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom till dess betalning sker. Rättegångskostnaderna avser ombudsarvode.
-

Dok.Id 2009072

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 670 10

E-post: svea.avd1@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Arne Gavelin har yrkat att hovrätten ska helt bifalla hans yrkande i tingsrätten och ålägga staten att ersätta hans samtliga rättegångskostnader där.

Staten har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN

Staten har i hovrätten godtagit att handläggningen av ärendet om anordnande av förvaltarskap har haft de brister som tingsrätten har kommit fram till. Staten har också godtagit att dessa brister har utgjort en överträdelse av Arne Gavelins grundläggande fri- och rättigheter enligt artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och att förvaltarskapet för honom har varit oproportionerligt under hela den period som är aktuell i målet, dvs. den 30 november 2018–den 6 december 2019.

Parterna har i övrigt åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i tingsrätten.

Utredningen är i huvudsak densamma i hovrätten som i tingsrätten. Arne Gavelin har i hovrätten som ny skriftlig bevisning åberopat ett beslut från Länsstyrelsen Norrbotten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Bristerna i handläggningen av ärendet om anordnande av förvaltarskap

Arne Gavelin har gjort gällande att handläggningen av ärendet om anordnande av förvaltarskap har haft brister som, utöver det som staten numera har godtagit, har bestått i att Ångermanlands tingsrätt inte utrett behovet av ett interimistiskt beslut och dessutom saknat tillräcklig utredning om hans hälsotillstånd när den meddelade sitt interimistiska beslut.

Som tingsrätten har redogjort för gav Överförmyndaren i Örnsköldsviks kommun in sin ansökan om anordnande av förvaltarskap efter att ha fått kännedom om att Arne Gavelin låg på sjukhus med lunginflammation, vilken skulle ha orsakats av att han hade andats in rök när han eldat i sin hemmabyggda kamin. Enligt ansökan var sjukvården orolig över att Arne Gavelin skulle lämna sjukhuset två dagar senare eftersom det, då han inte ville ha någon hjälp, inte gick att få till stånd någon vårdplanering. Överförmyndaren ansåg att det var orimligt att Arne Gavelin återvände hem och angav att det därför var angeläget att snarast få ett interimistiskt beslut.

Överförmyndarens begäran om ett interimistiskt beslut förefaller ha grundat sig på bedömningen att Arne Gavelin behövde hjälp med vårdplanering och korttidsboende. Det är därför av betydelse att den enskilde, även om han eller hon har förvaltare, i allmänhet själv bör få bestämma i sådana frågor (se prop. 1987/88:124 s. 172). I det här fallet hade Arne Gavelin förmåga att uttrycka en uppfattning och han var inte intresserad av någon hjälp, vilket framgick av ansökan om förvaltare. Enligt hovrättens mening borde Ångermanlands tingsrätt därför ha vidtagit åtgärder för att ytterligare utreda behovet av ett interimistiskt beslut. Att domstolen inte gjorde det utgör en brist i handläggningen.

I ansökan om anordnande av förvaltarskap hänvisade överförmyndaren till vissa bifogade handlingar. I handlingarna fanns i och för sig en del oroande uppgifter om Arne Gavelins hälsotillstånd. Dessa uppgifter härrörde i huvudsak från andra personer än personal inom vården. Även om det är naturligt att utredningen är mindre omfattande och robust vid ett interimistiskt än ett slutligt beslut, anser hovrätten att Ångermanlands tingsrätt saknade tillräcklig utredning om Arne Gavelins hälsotillstånd när den fattade sitt interimistiska beslut. Domstolens handläggning brast därför även i detta avseende.

De ytterligare brister som hovrätten bedömer har funnits i handläggningen är så allvarliga att handläggningen även i dessa delar har utgjort en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen.

Skadeståndets storlek

Arne Gavelin har gjort gällande att skadeståndet för den ideella skada som uppkommit till följd av överträdelsen av artikel 8 i Europakonventionen ska bestämmas till 250 000 kr. Staten har anfört att ersättningen i denna del, oavsett vilken bedömning hovrätten gör beträffande bristerna i handläggningen av ärendet om anordnande av förvaltarskap, inte bör sättas högre än vad tingsrätten har gjort.

Enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen (1972:207) ska skadestånd för det slags ideella skada som det nu rör sig om bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt. I förarbetena till bestämmelsen anges att de belopp som kommer i fråga bör harmoniera med de belopp som döms ut som kränkingsersättning samt att det för att ersättningen ska bestämmas till ett lika stort eller högre belopp än vad som döms ut vid exempelvis våldtäkt, mordförsök eller andra allvarliga brott, bör krävas en rättighetsöverträdelse som har varit särskilt ingripande, långvarig eller allvarlig och som till sin natur ger omfattande och djupgående konsekvenser för en enskild och hans eller hennes välbefinnande (se prop. 2017/18:7 s. 65).

Hovrätten konstaterar, i likhet med tingsrätten, att det har varit fråga om en allvarlig överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen som har resulterat i att Arne Gavelin felaktigt har haft förvaltare i drygt ett år. Enligt hovrättens uppfattning är överträdelsen inte så allvarlig att ersättningen för den ideella skadan kan bestämmas till ett lika stort belopp som tidigare dömdes ut vid de mycket allvarliga brott som nämns i förarbetena. Ersättningen bör dock med hänsyn till kränkningens allvar sättas högre än vad tingsrätten har gjort och bestämmas till 80 000 kr.

Eftersom staten dessutom ska betala skadestånd till Arne Gavelin med 12 994 kr för ren förmögenhetsskada, ska tingsrättens dom ändras på det sättet att staten ska åläggas att till honom betala 92 994 kr.

Rättegångskostnader

Arne Gavelin får i målet full framgång med sina påståenden om brister i handläggningen av ärendet om anordnande av förvaltarskap men tillerkänns ett skadestånd

som är betydligt lägre än vad han har yrkat. Frågan om brister i handläggningen har varit den mest kostnadsdrivande frågan även i hovrätten. Trots skillnaden mellan vad som yrkats och döms ut i skadestånd ska staten därför ersätta Arne Gavelin för rättegångskostnader här. Med hänsyn till att frågan om brister i handläggningen ändå haft en mindre framträdande roll i hovrätten än i tingsrätten ska dock Arne Gavelins rätt till rättegångskostnader jämkas till hälften av vad han yrkat. Hovrätten bedömer att begärd ersättning är skälig och staten ska därför ersätta Arne Gavelin med 29 520 kr.

Även om frågan om rättegångskostnader i tingsrätten ska avgöras med hänsyn till utgången i hovrätten, saknas det skäl att ändra det som tingsrätten har bestämt i frågan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2024-02-14

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Matz, Charlotte Edvardsson och Håkan Sellman, referent.